

Фінанси, облік, аудит та оподаткування

Finance, accounting, audit and taxation

DOI: [10.26565/2786-4995-2023-3-04](https://doi.org/10.26565/2786-4995-2023-3-04)

УДК: 658.155

Гнип Наталія

к.е.н., доцент кафедри банківського бізнесу та фінансових технологій

ННІ «Каразінський банківський інститут»

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна

e-mail: n.o.gnip.karazin.ua

ORCID ID:0000-0002-0856-9619

Коломієць Діана

здобувач вищої освіти, другий (магістерський) рівень вищої освіти

ННІ «Каразінський банківський інститут»

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,

майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна

e-mail: kolomietssdi@gmail.com

АНАЛІЗ ВЛИВУ ФАКТОРІВ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА ТА МЕТОДИ ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ

Анотація. Стаття актуалізує важливість аналізу прибутку підприємства та методи його оптимізації. Розглядаються такі показники, як прибуток і рентабельність, що відображають економічну ефективність підприємства, його фінансовий стан, проблеми його економічного розвитку. Предметом дослідження є аналіз прибутковості підприємства. Методологія дослідження базується на аналізі характеристик ефективності підприємства в цілому, формування прибутку та його рентабельності.

Проведено аналіз, щодо визначення поняття «прибуток», узагальнено сучасні підходи до визначення порядку формування прибутку підприємства. Розглянуто законодавчо-нормативну базу та літературні джерела, щодо визначення специфіки розрахунку фінансових результатів діяльності підприємства. Розкривається економічна сутність прибутку, що є результатом діяльності підприємства і показником, який визначає її ефективність. Отримання прибутку є основним етапом загального процесу управління прибутком і не тільки основою його розподілу, а й джерелом оновлення виробничих засобів і нового самофінансування подальшого розвитку підприємства.

Збільшення прибутків підприємств значною мірою впливає на темпи його розвитку, саме тому кожне підприємство намагається збільшити його розміри. Проте, існують фактори, що мають вплив на прибуток. Виокремлено основні фактори, що можуть мати вплив на успішне функціонування компанії та утворення прибутку (збитків). Встановлено, що розглянуті фактори не мають прямого впливу на прибуток підприємства, а діють шляхом впливу на обсяг реалізованої продукції та її собівартість. Серед них було виокремлено як внутрішні так і зовнішні. Для подальшого аналізу були обрані саме внутрішні чинники впливу.

За наявною фінансовою звітністю за три роки (2020 – 2022 рр.) було проведено аналіз, щодо формування фінансових результатів діяльності підприємства. Було проведено аналіз показників прибутковості підприємства, до яких належать: рентабельність активів, рентабельність сукупного капіталу, рентабельність власного капіталу, валова рентабельність реалізації продукції, операційна рентабельність реалізованої продукції, чиста рентабельність реалізованої продукції.

На основі аналізу, у статті досліджені напрямки, щодо оптимізації прибутку підприємства.

Ключові слова: *прибуток, формування прибутку, прибутковість, рентабельність, доходи, витрати.*

Формули: 0, рис.: 2, табл.: 5, бібл.:10

Для цитування: Гнип Н., Діана К. Аналіз впливу факторів щодо формування прибутку підприємства та методи його оптимізації. Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку. №3(10) 2023. С. 33-42. DOI: <https://doi.org/10.26565/2786-4995-2023-3-04>

Вступ. Значення прибутку в діяльності підприємства є надзвичайно важливим, і важко переоцінити його вплив. Прибуток стає не лише головною метою, але і основною мотивацією для розвитку будь-якої підприємницької діяльності. Раціональне використання прибутку сприяє збільшенню активів підприємства, а накопичені резерви стають надійним запасом для подолання труднощів у складний період.

Проте, на сучасному етапі розвитку ринкової економіки, при наявності складних конкурентних умов та можливостей виникнення кризових ситуацій, потрібно ще більш уважно визначати та обирати підходи, щодо оцінки формування та використання прибутку. Це сприяє забезпеченню більш надійної підстави для подальшого росту та успіху підприємства в глобальному економічному середовищі.

Аналіз досліджень та постановка завдання. Варто відзначити, що вагомий внесок у розвиток теоретико-методологічних та методичних засад формування і використання прибутку підприємства зробили такі науковці, як О. М. Бандурка, С. В. Мочерний, які досліджували різні аспекти поняття «прибуток підприємства», на основі чого формували власне поняття «прибуток». К. Тжпіова, аналізувала специфіку прибутку. Зважаючи на особливості його формування на підприємстві. Н.Шаєб досліджував вплив прибутковості підприємства на його поточні та довгострокові рішення. С.О. Шарманська розглядала прибуток у розрізі особливостей його формування і використання в транзитній економіці тощо.

Також підґрунтя даних понять є законодавча база. Наприклад, у Податковому кодексі України та Господарському кодексі закладені основи щодо розуміння прибутку.

Мета дослідження полягає в дослідженні сутності поняття прибуток, аналізі факторів які впливають на його формування та методи оптимізації прибутку.

Результати дослідження. Для досягнення поставленої мети у першу чергу було проведено аналіз літературних джерел. З огляду на результати аналізу за проблемою, виникає потреба в уточненні сутності категорії «прибуток підприємства».

Відомий науковець – С.О. Шарманської у своїй праці встановив, що особливими характеристиками прибутку підприємства є те, що він:

- служить джерелом грошового потоку для суб'єкта господарювання;
- показує фінансові наслідки вкладення капіталу у діяльність підприємства;
- пояснює, як розцінюється вартість діяльності в умовах невизначеності та ризику;
- визначає, наскільки підприємство відзначається у конкурентному середовищі;
- представляє собою джерело фінансування для розвитку підприємства;
- виступає джерелом формування фінансових резервів, призначених для забезпечення соціальних потреб [6].

Для більш детального аналізу слід розглянути різні точки зору, щодо розуміння сутності поняття «прибуток».

Таблиця 1. Поняття «прибутку» в різних джерелах
Table 1. The concept of "profit" in various sources

Автори, нормативні акти	Визначення поняття «прибуток»
Господарський кодекс України [2]	«Прибуток (доход) суб'єкта господарювання є показником фінансових результатів його господарської діяльності, що визначається шляхом зменшення суми валового доходу суб'єкта господарювання за певний період на суму валових витрат та суму амортизаційних відрахувань»
Податковий кодекс України [5]	«Прибуток із джерелом походження з України та за її межами- визначається шляхом зменшення суми доходів звітного періоду на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та суму інших витрат звітного податкового періоду».
О. М.Бандурка [1]	«Прибуток підприємства – це перевищення доходів, від його діяльності над сумою видатків, він являє собою єдину форму його власних нагромаджень».
С. В. Мочерний [3]	«Прибуток – це сума коштів, на яку дохід підприємства перевищує витрати»

Таким чином, як ми бачимо, існує різні погляди, щодо визначення поняття прибутку. Кожна із точок зору має місце бути та включає різні аспекти, що варто враховувати під час проведення аналізу. Так, можна узагальнити різні точки зору, та встановити, що прибуток – показник фінансових результатів діяльності підприємства, який різницею між доходами та витратами цього ж підприємства та є основою розрахункової діяльності, виробничого та соціального розвитку.

У сучасних умовах ринкової економіки неможливо переоцінити значення прибутку. Прибуток впевнено можна визначити як одну з найважливіших категорій в ринкових відносинах, яка виконує численні функції, зокрема оціночну, стимулюючу та фіскальну. Він є індикатором економічного впливу, що випливає з діяльності підприємства. Разом з тим на величину прибутку, його динаміку впливають фактори, як залежні, так і не залежні від зусиль підприємства (рис. 1).

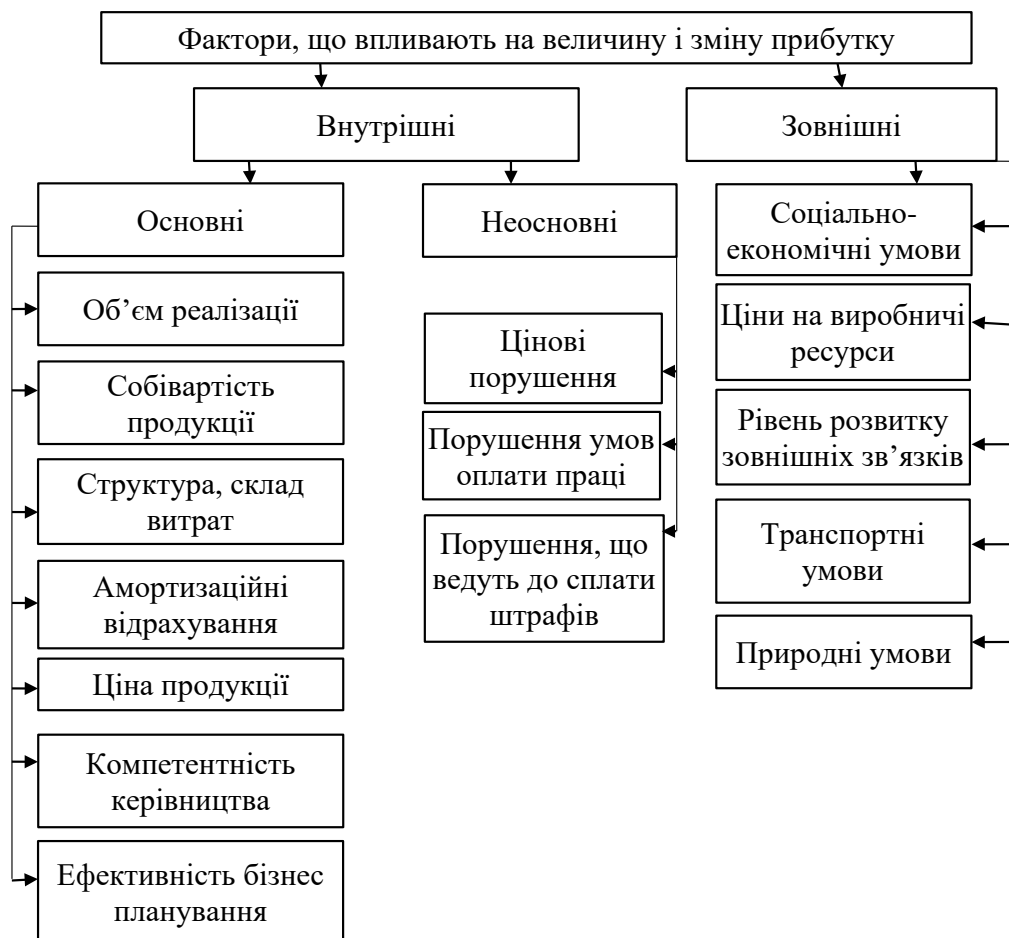

Рисунок 1. Фактори, що мають вплив на прибуток підприємства
Figure 1. Factors affecting the company's profit

Вказані фактори впливають на прибуток не напряму, а шляхом впливу на обсяг реалізованої продукції та її собівартість. Тому для досягнення остаточного фінансового результату важливо порівняти вартість продукції, що реалізується, з витратами і ресурсами, які витрачаються під час її виробництва [4]. Тому для подальшого аналізу буде зосереджено увагу на внутрішніх факторах, а саме собівартості, доходи, структурі та складі витрат тощо.

Аналіз прибутку та рентабельності дозволяє виявити можливості подальшого розвитку потенціалу підприємства, задоволення матеріальних та соціальних потреб власників та працівників.

Економічні результати також характеризуються формуванням, розподілом та використанням прибутку.

Основними джерелами аналізу прибутку є дані, подані в бухгалтерській звітності, до яких належать:

- 1) баланс;
- 2) звіт про фінансові результати.

Методика аналізу формування та розподілу прибутку включає ряд методів, до яких відносяться: горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, факторний аналіз прибутку від продажів та чистого прибутку.

Аналіз необхідно починати із загальної оцінки складу та величини прибутку. Для цього використовуються горизонтальний та вертикальний аналіз.

Горизонтальний аналіз є аналіз змін окремих показників за певний період часу. При цьому аналіз динаміки показників прибутку може здійснюватись шляхом:

- а) порівняння показників звітного періоду з показниками попереднього періоду, якщо мова йде про місяць, квартал і рік;
- б) порівняння показників звітного періоду з показниками аналогічними періодами попереднього року, наприклад, для порівняння показників певного кварталу чи місяця;
- в) порівняння показників прибутку за низку попередніх періодів.

Дані горизонтального аналізу прибутку підприємства оформляють як таблиці за даними звіту про фінансові результати.

Вертикальний аналіз прибутку необхідний визначення частки, тобто впливу кожного з аналізованих показників загальну суму загалом. Цей вид аналізу допомагає проаналізувати зміни у структурі прибутку. Його методика полягає в тому, що сума виручки приймається за сто відсотків, а кожен вид прибутку подається у вигляді процентної частки від цього значення.

Дані вертикального аналізу можна також аналізувати на основі Звіту про фінансові результати.

За підсумками проведених розрахунків робиться висновок про структуру та динаміку показників прибутку, а також про позитивні та негативні впливи на показник прибутку в цілому.

Аналіз прибутку поділяється на різні напрями, види та форми залежно від ознак.

За напрями дослідження виділяють аналіз формування прибутку та аналіз його використання:

- проведення аналізу формування прибутку в різних сферах діяльності — поточній, інвестиційній та фінансовій. Важливою складовою аналізу формування прибутку є оцінка прибутку, отриманого відповідно до бухгалтерського обліку та податкового обліку;
- оцінка розподілу та використання прибутку за основними напрямками дозволяє визначити рівень його споживання і капіталізації, а також конкретні форми виробничого споживання для інвестиційних цілей.

К. Тжпіова вбачала що прибуток не є ідеальною категорією. Він має ряд недоліків, які необхідно враховувати при проведенні аналізів. Але, знаючи їх, можна зробити правильний аналіз.

1. Це стосується реалізованої продукції, яка відокремлює прибуток від грошового потоку.

2. Витрати підприємства на дослідження і розробки, просування, навчання працівників не капіталізуються в балансі, а визнаються витратами періоду, що зменшує прибуток такого підприємства, а це може призвести до значного заниження оцінки фінансовий результат підприємств, що розвиваються в періоди інтенсивного зростання.

3. Ви можете змінювати рівень прибутку шляхом так званого агресивного облік (наприклад, шляхом завищення обороту).

4. Один і той самий рівень прибутку, досягнутий при різному розмірі активів підприємства, в різні періоди означає абсолютно різний рівень ефективного використання задіяних факторів виробництва [11].

Л. Семенюк аналізував особливості аналізу прибутку підприємства. На думку дослідника різний характер показників ефективності може бути проблематичним також розглядається з точки зору інформаційних баз, використаних для побудови вищезазначених заходів, і характеру ефективності підприємства, що відображено в обговорених заходах. З огляду на вищесказане можна виділити такі заходи ефективності, щодо розрахунку:

- облікових показників, використовуючи, різні форми фінансового результату підприємства як бухгалтерського прибутку від його діяльності;
- фінансові показники, використовуючи, серед іншого, різні форми грошового потоку як фінансового надлишку від своєї діяльності;
- ринкові показники, інтегруючи у своєму змісті вибрані облікові та фінансові показники [8].

Безумовно рівень прибутку матиме вплив й на прийняття поточних чи довгострокових рішень.

Прибутковості відіграє важливу роль у сприянні прийняттю рішень, незалежно від того, чи це короткострокові рішення, чи довгострокова перспектива. Як зазначає Н.Шаєб, прибуток використовується за різними напрямками, щоб допомогти прийняти короткострокові рішення, особливо коли економічні ресурси є дефіцитними. Індеси рентабельності також використовується при ціноутворенні товарів тощо. Крім того, показники рентабельності використовується для порівняння між довгостроковими інвестиційними проектами, які мають додатну чисту теперішню вартість або економічно доцільно, для цього необхідно вибрати деякі з них [9].

Варто також брати до уваги як поточний прибуток так і прибуток в довгостроковій перспективі. Саме таку тему для власних досліджень обрав Ф.Хесслер. Встановивши, що з метою задоволення мінливості суспільних потреб, організація повинна адаптуватися до своїх довгострокових стратегій. Однак у той же час компанії повинні задовольняти короткострокові інтереси прибутковості та вимоги акціонерів. Ці фактори здебільшого вивчалися окремо, без їх пов'язування. Проте, у власному дослідженні науковець спробував це виправити. Відповідно до висновків, які отримав автор, було розглянуто фактори, що впливають на прибутковість, саме у поточній перспективі. Цілком ймовірно, що сприйняття та актуальність цих факторів значно розширяться, набуде додаткової ваги та продовжить розвиватися разом із подальшою інтеграцією сталого розвитку як рушійної сили бізнесу в організаціях [7].

Фінансовий результат діяльності підприємства (прибуток або збиток) визначається, переважно, фінансовими результатами від його основної операційної сфери.

Так, після визначення специфіки поняття «прибуток», факторів, що мають безпосередній та опосередкований вплив. доречно проводити аналіз беручи до уваги саме внутрішні фактори впливу, на які підприємство має безпосередній вплив. Для аналізу було обрано підприємство – ТОВ «НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЦЕНТР «СІГМА»», що знаходиться в Одеській області, місті Одеса. Основний вид діяльності – неспеціалізована оптова торгівля.

Перш за все варто проаналізувати структуру та динаміку доходів та витрат підприємства. У формуванні прибутку варто звернути увагу, у першу чергу на доходи та витрати підприємства. У табл. 2 представлена структура доходів підприємства за 2020 – 2022 рр.

Таблиця 2. Структура доходів підприємства, 2020 – 2022 рр.

Table 2. Structure of company revenues, 2020-2022.

Доходи	2020		2021		2022	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	111996,6	99,96	121542,8	99,63	157321,3	99,92
Інші операційні доходи	23,1	0,02	445,9	0,37	120,9	0,08
Інші доходи	19,7	0,02	0	0	0	0,00
Всього доходів	112039,4	100	121988,7	100	157442,2	100

Варто зазначити, що основним джерелом доходу підприємства є дохід від реалізації продукції, що є позитивним. Щодо інших видів доходу, то також є інші операційні доходи, які склали менше 1% від загальної структури, а у 2020 році зафіксовано інші доходи на 19,7 тис. грн. З часом дохід лише зростає. Так, свого максимуму він досяг у 2022 році на рівні 157 321,3 тис. грн..

Витрати підприємства за 2020 – 2022 рр. наведені у табл. 3.

Таблиця 3. Структура витрат підприємства 2020 – 2022 рр.

Table 3. The structure of enterprise costs in 2020-2022.

Витрати	2020		2021		2022	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	100290,7	90,43	108725,4	90,38	143077,1	91,75
Інші операційні витрати	10360,4	9,34	11207,5	9,32	12528,7	8,03
Витрати (дохід) з податку на прибуток	249,9	0,23	370	0,31	330,6	0,21
Всього витрат	110901	100	120302,9	100	155936,4	100

Таким чином, собівартість займає ліву частку й становила 90,4 – 91,75% від загального обсягу витрат. Також на підприємстві були інші операційні витрати на рівні 8 – 9% та витрати з податку на прибуток. Варто відзначити, що витрати щорічно зростали. Її свого максимуму досягли у 2022 році. Щодо фінансового результату підприємства, то він наведений у табл. 4.

Таблиця 4. Фінансовий результат підприємства

Table 4. Financial results of the enterprise

Показник	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення, тис. грн	Відносне відхилення, %
Фінансови результат до оподаткування	2756,9	4111,6	3672,8	915,9	33,22
Чистий фінансовий результат: прибуток	2507	3741,6	3342,2	835,2	33,31

Таким чином, фінансовий результат діяльності підприємства відобразив позитивні зміни протягом трьох років, а саме відбулося зростання на 915,9 тис. грн, або ж на 33%. Для більш наочного результату доречно відобразити отримані дані графічним способом (рис. 2).

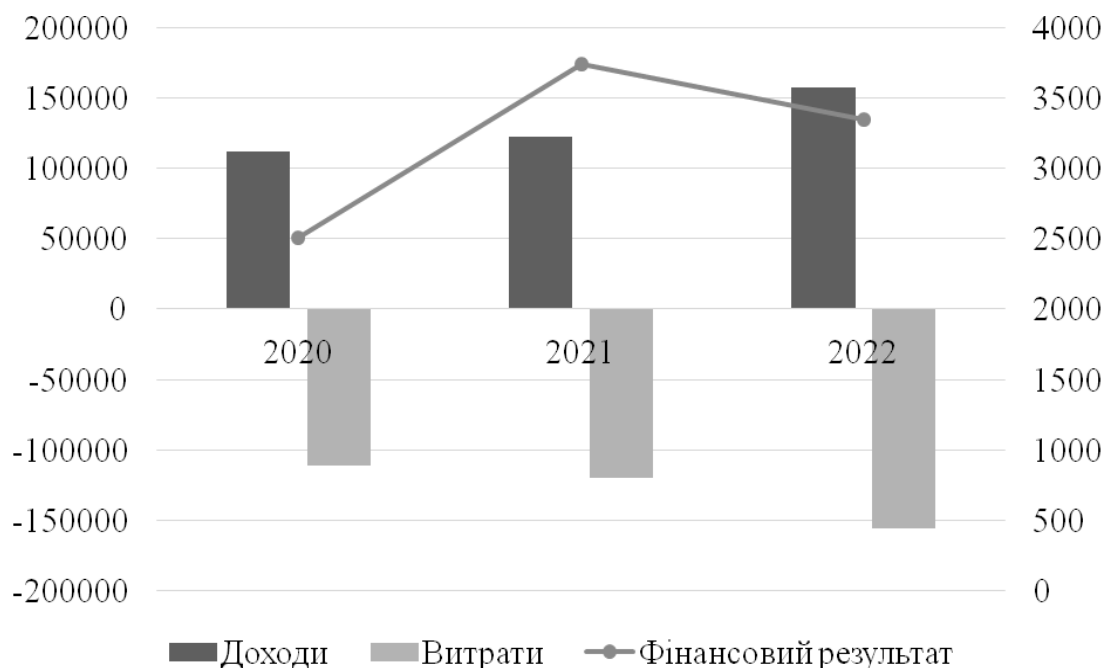

Рисунок 2. Порівняння доходів, витрат та фінансових результатів підприємства
Figure 2. Comparison of revenues, costs and financial results of the enterprise

Таким чином, максимальне значення прибутку підприємства було зафіксовано у 2021 році на рівні 3741,6 тис. грн, у 2022 році значення зменшилось до 3342,2 тис. грн.

Для повного аналізу необхідно розрахувати та проаналізувати показники прибутковості.

Таблиця 5. Показники прибутковості підприємства
Table 5. Profitability indicators of the enterprise

Показники рентабельності підприємства	2020	2021	2022	Відносне відхилення, %
рентабельність активів (майна)	0,05	0,03	0,02	-66,31
рентабельність сукупного капіталу	0,22	0,29	0,24	8,91
рентабельність власного капіталу	0,18	0,24	0,20	11,19
валова рентабельність реалізованої продукції	0,10	0,11	0,09	-13,37
операційна рентабельність реалізованої продукції	0,01	0,02	0,01	-4,48
чиста рентабельність реалізованої продукції	0,02	0,03	0,02	-5,09

Отже, після проведених розрахунків, було встановлено, що для підприємства погіршилася ситуація, щодо рентабельності активів. Завдяки даному показникові відображається скільки прибутку припадає на 1 грн. активів. Так, щороку дане значення лише скорочувалося й у 2022 році досягло мінімуму на рівні 0,02, що на 66,31% менше ніж у 2020 році. Рентабельність сукупного капіталу мала стрибкоподібний характер, тому максимум був зафіксований у 2021 році на рівні 0,29, що вказує на найвищий рівень віддачі (норми прибутку) на вкладений власний капітал. Валова рентабельність реалізованої продукції мала подібну тенденцію, тому максимум був у 2021 році, що характеризує ефективність виробничої діяльності, а також ефективність політики ціноутворення. Щодо операційної рентабельності реалізованої продукції, то значення було майже незмінним, та показує рентабельність підприємства після відрахування витрат на виробництво та збут товарів, тобто затрат, які не відносяться до операційної діяльності. Останній показник – чиста рентабельність реалізованої продукції також не мала значних змін. Таким чином,

показники рентабельності вказують на задовільний рівень фінансових результатів діяльності підприємства, хоча й варто відзначити, що у 2022 році ситуація дещо погіршилася, порівняно з попередніми роками. Безумовно цьому сприяли як внутрішні так і зовнішні фактори. Надалі варто більш детально розглянути методи оптимізації прибутку.

Після проведеного аналізу, очевидним є те, що для оптимізації рівня прибутку необхідно зосередити увагу на збільшенні доходів та скорочення витрат, у першу чергу, як основних складових, що формують прибуток. Як зазначає Г.Швахич та Е.Холод, як правило, при проведенні аналізу шляхів підвищення прибутковості на підприємстві, виділяють вплив зовнішніх і внутрішніх факторів. До зовнішніх факторів підвищення прибутковості можна, наприклад, віднести розширення ринку збуту продукції за рахунок зниження цін на вироблену продукцію. Внутрішні фактори вважаються важливішими за зовнішні. До них відносяться: зниження собівартості продукції, збільшення обсягів виробництва, підвищення фондівіддачі та ін [10].

Так зосередимо увагу саме на дохідній частині. В даному випадку можна піти декількома шляхами. По-перше, збільшити ціну на продукцію (послуги). По-друге, збільшити різницю між вартістю і ціною товару (послуг). По-третє, збільшити обсяг продажів.

Розглянемо також зменшення витратної частини при незмінному значенні доходу. Зниження собівартості послуг та товарів за рахунок зменшення всіх витрат. Максимальна автоматизація всіх процесів та мінімальне залучення найманої праці тощо. Щоб знизити витрати, необхідно ретельно досліджувати виробничий процес. Багато підприємств вводять нові методи управління (наприклад, спільна робота декількох підрозділів) але за зниженням витрат, якість товару не повинна погіршитись.

Крім цього, підприємство має вагому проблему із обсягами дебіторської заборгованості. До заходів, що сприятимуть поліпшенню управління дебіторською заборгованістю, слід віднести:

- посилений контроль за станом розрахунків з покупцями;
- по можливості розширювати коло споживачів, з метою зменшення впливу від несплати одним або декількома великими покупцями;
- доречно надавати знижки, розробляти індивідуальний графік оплати, або використовувати надання знижок при попередній оплаті продукції.

Таким чином, такі та інші дії дозволять продовжувати зростання підприємства та його розвиток.

Висновки. Таким чином, було проведено ґрунтовний аналіз, відповідно до якого встановлено особливості поняття «прибуток». Так, чимало науковців присвятили свої праці вивчаючи дану проблему. Кожне бачення має місце бути та включати різні аспекти, що варто брати до уваги під час проведення аналізу.

Для досягнення поставленої мети, було проаналізовано ряд факторів, що мають вплив на формування прибутку підприємства. Вказані фактори впливають на прибуток не напряму, а шляхом впливу на обсяг реалізованої продукції та її собівартість або ж ціну. Так. Було виокремлено внутрішні та зовнішні фактори. Для подальшого аналізу було обрано саме внутрішні, адже підприємство має на них вплив та може регулювати ситуацію, яка склалася.

Після встановлення специфіки проведення аналізу прибутковості підприємства, для цього було обрано ТОВ «НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЦЕНТР «СІГМА»» за 2020 – 2022 рр. На основі аналізу встановлено, що підприємство мало позитивний фінансовий результат (прибуток) протягом обраного періоду. Незважаючи на це, все ж таки показники прибутковості відображали певні проблеми в діяльності. Наприклад, до 2022 року для підприємства погіршилася ситуація, щодо рентабельності активів. Рентабельність сукупного капіталу мала також скорочення у 2022 році. Такі ж результати мали й інші показники.

Безумовно цьому сприяли як внутрішні так і зовнішні фактори. Надалі варто більш детально розглянути методи оптимізації прибутку.

Для покращення ситуації на підприємстві рекомендується збільшувати дохід при незмінних або зменшених витратах. Проте. Зважаючи на те, що майже 90% витрат становить собівартість, тому важливо все ж таки враховувати й якість товарів та послуг. Разом з тим, підкреслено важливість проведення вдалої політики щодо дебіторської заборгованості, адже її розміри є значними. Це у свою чергу також збільшить дохід. Отже, ці та інші заходи допоможуть покращити ситуацію, у той час як аналіз прибутку та рентабельності дозволяє виявити можливості подальшого розвитку потенціалу підприємства, задоволення матеріальних та соціальних потреб власників та працівників.

Список використаної літератури

1. Бандурка О. М. Економіка підприємства: навчальний посібник. Харків: ХНУВС. 2017. 192 с.
2. Господарський кодекс України: офіц. сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 08.09.2023)
3. Мочерний С. В. Економічна теорія. Навч.посібник. 3-є вид., допов. І перероб. К.: Вид. центр «Акад.», 2005. 640с.
4. Мурашко О.В. Формування і розподіл прибутку на підприємстві. *Науковий вісник УМО «Економіка та управління»*. 2016. №1. С.90 – 102.
5. Податковий кодекс України: офіц. сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 07.09.2023)
6. Шарманська С. О. Прибуток та особливості його формування і використання в транзитній економіці : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.01 «Економічна теорія та історія економічної думки». Київ, 2010. 22 с.
7. Haessler P. Strategic Decisions between Short-Term Profit and Sustainability *MDPI* (2020) №10 (3). URL: <https://www.mdpi.com/2076-3387/10/3/63>
8. Siemieniuk Ł. Wskaźniki ebit i ebitda a funkcjonowanie PRZEDSIĘBIORSTWA. *Repozytorium* (2015). URL: https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/12886/1/L_Siemieniuk_Wskazniki_EBIT_i_EBITDA.pdf
9. Shayeb Naji Al-Rikabi Profitability Index and Its Impact on Short and Long Term Decisions. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues* (2021). №24. URL:<https://www.abacademies.org/articles/profitability-index-and-its-impact-on-short-and-long-term-decisions-12977.html>
10. Shvachych G. RESEARCH OF The enterprise profitability strategy. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2017. №5. С.451 – 456. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/317/pdf>
11. Trzpioła K. Analiza zysków. Możesz być o nią poproszony w trakcie prezentacji sprawozdania finansowego. *Portal biur Rachunkowych* (2020). №45. URL: <https://www.portalbr.pl/nr-45-sierpień-2020-r./analiza-zyskow.-mozesz-byc-o-nia-poproszony-w-trakcie-prezentacji-sprawozdania-finansowego-2797.html>
Стаття надійшла до редакції 26.07.2023
Статтю рекомендовано до друку 19.09.2023

Hnyr Nataliia

PhD in Economics, Associate professor of the Department of Banking Business and Financial Technologies, Education and Research Institute “Karazin Banking Institute”, V.N. Karazin Kharkiv National University, Maidan Svobody, 4, Kharkiv, 61022, Ukraine
e-mail: n.o.gnip.karazin.ua
ORCID ID:0000-0002-0856-9619

Diana Kolomiüets

student, the second (Master's) level of higher education
Education and Research Institute “Karazin Banking Institute”, V.N. Karazin Kharkiv National University, Maidan Svobody, 4, Kharkiv, 61022, Ukraine
e-mail: kolomietsdi@gmail.com

ANALYSIS OF THE INFLUENCE OF FACTORS REGARDING THE FORMATION OF ENTERPRISE PROFIT AND METHODS OF ITS OPTIMIZATION

Abstract. The article describes the importance of analyzing the company's profit and methods of its optimization. Such indicators as profit and profitability are investigated. The economic efficiency of the enterprise has been reflected. The subject of the study is the analysis of the company's profitability. The research methodology is based on the analysis of the performance characteristics of the enterprise as a whole, the formation of profit and its profitability.

The concept "profit" is analyzed. The legislative and regulatory framework and literary sources regarding the determination of the specifics of calculating the financial results of the enterprise are considered. The economic essence

of profit is revealed, which is the result of the enterprise's activity and an indicator that determines its efficiency. Obtaining profit is the main stage of the general process of profit management and not only the basis of its distribution, but also a source of renewal of production assets and new self-financing for further development of the enterprise.

An increase of the profit of enterprises significantly affects the pace of its development, that is why every enterprise tries to increase its size. However, there are factors that affect profits. The main factors that can influence the successful operation of the company and the formation of profits (losses) are highlighted. It has been found that the considered factors do not have a direct impact on the profit of the enterprise, but act by influencing the volume of products sold and their cost price. Among them, both internal and external ones have been singled out. Internal influencing factors have been chosen for further analysis.

Based on the available financial statements, an analysis has been conducted regarding the formation of the company's financial results. The company's profitability indicators have been analyzed.

Key words: *enterprise profit, profit formation, profitability, income, expenses.*

Formulas: 0, fig.: 2, tables: 5, bibl.: 10

JEL Classification: M 20

For citation: Hnyp N., Kolomiets D. Analysis of the influence of factors regarding the formation of enterprise profit and methods of its optimization. Financial and credit systems: prospects for development. №3(10) 2023. P. 33-42. DOI: <https://doi.org/10.26565/2786-4995-2023-3-04> (in Ukrainian)

Reference

1. Bandurka O. M. Enterprise economics: study guide. Kharkiv: KhNUVS. 2017. 192 p. [in Ukrainian]
2. Economic Code of Ukraine: officer. site URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> [in Ukrainian]
3. Mocherny S. V. Economic theory. Training manual. 3rd ed., supplement. And rework. K.: Ed. "Akad" center, 2005. 640p. [in Ukrainian]
4. Murashko O.V. Formation and distribution of profit at the enterprise. Scientific bulletin of UMO "Economics and Management". 2016. No. 1. P. 90 - 102. [in Ukrainian]
5. Tax Code of Ukraine: officer. site URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian]
6. Sharmanska S. O. Profit and peculiarities of its formation and use in the transit economy: autoref. thesis for obtaining sciences. candidate degree economy Sciences: spec. 08.00.01 "Economic theory and history of economic thought." Kyiv, 2010. 22 c. [in Ukrainian]
7. Haessler P. Strategic Decisions between Short-Term Profit and Sustainability MDPI (2020) No. 10 (3). URL: <https://www.mdpi.com/2076-3387/10/3/63>
8. Siemieniuk Ł. Wskaźniki ebit i ebitda a funkcjonowanie PRZEDSIĘBIORSTWA. Repository (2015). URL: https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/12886/1/L_Siemieniuk_Wskazniki_EBIT_i_EBITDA.pdf [in Poland]
9. Shayeb Naji Al-Rikabi Profitability Index and Its Impact on Short and Long Term Decisions. Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues (2021). No. 24. URL: <https://www.abacademies.org/articles/profitability-index-and-its-impact-on-short-and-long-term-decisions-12977.html>
10. Shvachych G. RESEARCH OF The enterprise profitability strategy. Baltic Journal of Economic Studies. 2017. No. 5. P.451 - 456. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/317/pdf>
11. Trzpioła K. Analiza zysków. You can ask about it in the course of the financial presentation. Portal biur Rachunkowych (2020). No. 45. URL: <https://www.portalbr.pl/nr-45-sierpien-2020-r./analiza-zyskow.-mozesz-byc-o-nia-poproszony-w-trakcie-prezentacji-sprawozdania-finansowego-2797.html>. [in Poland]

The article was received by the editors 26.07.2023

The article is recommended for printing 19.09.2023